

Χριστογεννη. η Σαραϊδα
Ταχυδρομ. κ.λ. 24106 1906
Ευμνοιας.

EN 40 EKKHNSIAIS KAI TO Σ ΠΕΡΙΞ

Ἡ ἑορτὴ τῶν Χριστογεννηων, ἡ μεγάλη αὐτὴ ἑορτὴ, ἡ κοινῶς ἀριστοῦ καλούμενη παρ' Ἑλλῆσι καὶ Βούλγαροι παρ' Ὀθωμανοῖς, ἀγνοῦ πόθεν παράγουσι τὴν λέξιν, καὶ Κολλίδα ἐκ τοῦ Κόλλε—δύω παρὰ Βουλγάρους, ἑορτάζεται κατὰ τὰ μέρη ταῦτα μετὰ μεγάλης πολιτικῆς καὶ διαφόρων συνθητῶν ἀνακαλουσῶν ἐν πολλοῖς τὰς Βαλκτικὰς τελευτάς.

Ἐκαστος κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς ἑορτῆς σφάζει τὸν χοῖρον, ὃν ἔτρορε διὰ τὴν ἡμέραν τῶν Χριστογεννηων, ἢ ἠγάρασεν ἐξῶθεν τότε ἐν τισὶ δὲ χωρίοις ὡς ἐν Σκοπέλω, Πέτρῳ, Γ'ογγάροις καὶ ἄλλαχοῦ διὰ τοιαύτου χροῦσι σταυροειδῶς τὰς θύρας τῶν οἰκιῶν αὐτῶν καὶ ἄλλαχοῦ εἰς τὸ μέτωπον καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ τὰ ἱερῶν τοῦτο, τίθειμεν ἐπὶ κοντοῦ, ἰδίως ἐν τοῖς χωρίοις, ὄρθον κρατεῖται μέχρι τῆς ἐπιούσης ἀκραιῶν, ἑναχοῦ δὲ ὁ οἰκοδεσπότης καὶ θυμῖ τρις αὐτὰ. Τὴν δὲ πρωΐαν μετὰ τὴν λειτουργίαν τῆς ἑορτῆς ἐξάγονται τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ καὶ ψηφόμενα παρατίθενται εἰς τὴν τράπεζαν καὶ διανεμονται ἐξ αὐτῶν μερίδες καὶ εἰς τοὺς πτωχοῦς.

Ἡ ἐσπέρα τῆς παραμονῆς εἶνε ἡ κυρίως ἑορτὴ ἐν τῷ οἴκῳ, ἔθνα σχεδὸν καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐν τοῖς χωρίοις δέον νὰ παρατεθῶν ἐν τῇ τραπέζῃ ἀπὸ πάντων τὰ εἶδη τῶν ἐν τῷ οἴκῳ τεταμιευμένων ἰδιωτικῶν καὶ ἐστῶν, ἢ τῶν ἐπὶ ἰδίωσιν καὶ τρεῖς ἄρτοι ἀκραιῶν. Πρωτὸν δὲ νὰ ἀρχίσωσι νὰ τρώωσιν ἐνεργοῦνται πάντες οἱ παρεμερισμένοι καὶ ὁ οἰκοδεσπότης κρατῶν ἐν τῇ χειρὶ τοῦ λαμπάδα, κινῶν ἔσται εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἄλλην εἰς τὴν εἰκονοστάσιον καὶ λαμβάνων θέσιν ἱεροφάντου ἀνιέρχεται ἐπὶ τὴν ἐστίαν, τῶν ἐπιλοιπῶν μελῶν ἰδιωτικῶν περὶ τὴν τράπεζαν, καὶ λαμβάνει ἑστῶ ἐπὶ στήθευ σκεύους ἐν γεωργικοῖς χωρίοις ἐπὶ τοῦ οὐλοῦ τότε διαλυομένου ἐκ τοῦ ἀρότρου καὶ θέτων θυμιάματα θυμῖ δλους τοῖς ἐν τῇ οἴκῳ καὶ ὅλα τὰ διαμερισματα τῆς οἰκίας καὶ αὐτὰ τὰ τε ὑποζύγια καὶ τὰ ζῶα τοῦ καὶ εἶτα ἱπανέρχεται καὶ θέτει τὸ αὐτοστέδιον θυμιατήριόν του ἐν τινὶ γωνίᾳ, ἔθνα ἴσταιται μέχρι τῶν Φώτων, καθόσον τὸ θυμῖν ἱπαναλαμβάνεται καὶ κατὰ τὴν παραμονὴν τοῦ ἁγίου Βασιλίου καὶ κατὰ τὰ Φῶτα. Ἡ τράπεζα αὐτὴ καλεῖται ετ' ταχυ(ν)ὰ τὰ ἀγνάς.

Κατὰ τὴν νύκτα δὲ ἐκείνην ἐν πολλοῖς χωρίοις τὸ τε πῦρ καὶ τὸ φῶς ἀσβεστον διατηρεῖται μέχρι τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλιοῦ πολλαχοῦ δὲ οὔτε τὸ πῦρ τῆς ἐστίας σβέννεται οὔτε στάκτη ἐξέρχεται μέχρι τῶν Θεοφανείων.

Ἐν τῇ τραπέζῃ τῆς παραμονῆς παρατίθενται καὶ κόλλυβα ἑναχοῦ κορκοῦτα ὀνομαζόμενα. Ὅταν θὰ γίνῃ ἑναρξίς εἰς τὸ τρώγειν θὰ κοπῶσιν ἐξ ἑκάστου τῶν τριῶν ἄρτων τρια τεμάχια ἐκ τῆς ὡς αὐτῶν, ἅτινα ἐνκοπιθενται εἰς τὸν οἶνον μετὰ χρυσοῦ νομισματός καὶ ἑκαστος τῶν δαιτυμόνων πινὼν ὀλιγον ἐκ τοῦ οἴνου ἔστω καὶ ἂν δένουνηθῆι εἴτε μικρὸς εἴτε μέγας μεταλαμβάνει καὶ ἐκ τοῦ ἄρτου, εἰς ἀνάμνησιν, φαίνεται τοῦ Διονυσίου καὶ τῆς Δήμητρος καὶ ἴσιν περίσσειαν τούτων ἔχουσι, τὸ δὲ χρυσοῦ νόμισμα δίδεται εἰς ἄντινα ἤθελε πταιρισθῆ πρῶτος ἐν τῇ τραπέζῃ. Μέρους τῶν κολλυβῶν τῶν παρατιθειμένων κρατεῖται μέχρι τοῦ ἁγίου Βασιλίου καὶ τότε ἡ οἰκοδεσποῖνα γονατιστῆ ρίπτει ταῦτα καὶ εἰς τὰς τρεφομένας ὄρνιθας σουβίζουσα κατῶς (καὶ θὰ ἰδωμένοντες περιτοῦνίου

ἑτοῦς τὰ πρὸς ὁ σουβίζισμα). Ἡ τράπεζα τὰς παραμονῆς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ μετακινήθῃ καὶ ἴσταιται μετὰ τῶν λειψίων τῶν φαγητῶν μέχρι τῆς πρωΐας, εἰς τινὰ δὲ χωρία κρατεῖται καὶ μερὶς τι ἵνα τὴν ἐπαύριον γευματικῆ ἢ ἐναρξέως μενος θεάνθρωπος. Ἐν τοῖς χωρίοις δὲ Κωνσταντίνου καὶ Προδίου τῆς Ἀγαθοπόλεως ὁ οἰκοδεσπότης θέτει εἰς τὴν ρατὴν τῶν κτηνῶν του ἐπὶ τὰ μὲν κάρυα διὰ τὰ θήλας πέντε διὰ τὰ ἀφρονα κατῶν ἐν χερσὶν κλῶνα ἀκραιῶν καὶ ἀργυρῶν (ῶννη καὶ σουβίζισμα διὰ τούτων ταῦτα καὶ ἐπευχόμενος ἵνα ὦσι πολύτοκα, τοῦτο δὲ ποιοῦσιν ἀκραιῶς τὴν θῆν ὦρον τευριστῆ.

Ἐν ἑκαστῷ δὲ τοῖς χωρίοις καὶ ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς παραμονῆς ὁ οἰκοδεσπότης ἐναποθετεῖ τὸ βελλάντιόν του καὶ μένει μέχρι τῆς πρωΐας ὅπως τοῦτο πράττει καὶ κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς πρώτης τοῦ ἔτους.

Ἐν Σκοπέλω καὶ Πέτρῳ, αἱ γυναῖκες παρεκκενύουσι κατὰ τὴν νύκτα ἀφ' ἐσπέρας μέχρι τῆς ἀναρξέως τῆς λειτουργίας ἐντὸς τῶν ναῶν, οἱ νει φοιᾶττουσαι τὴν ἱεράν λεγῶ, καὶ ἀνακουρίζουσαι τὰς ὄρνιθας τοῦ τοκετοῦ. Ἐν τοῖς χωρίοις τούτοις τὰ μικρὰ παιδιὰ κατὰ τὴν νύκτα διατρέχουσι τὰς ἀγυὰς ψάλλοντα καὶ σουβίζοντα τὸν προστοχόντα καὶ εἰσερχόμενα εἰς τὰς οἰκίας λαμβάνουσι κάρυα. Ἐν ἄλλοις δὲ χωρίοις ἐν τῇ τραπέζῃ τῆς παραμονῆς παρατίθενται καὶ σῦκα, ἐντὸς τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι ἐκ τῶν παρακείων ἐναποθετιμένα νομισματα. Ταῦτα δὲ κατὰ πρόσκλησιν τοῦ πατρὸς λαμβάνων ἀνὰ ἐν ὁποῖοις τοῖς οἴκῳ εἰς τὸν κατωτέρω σημῆος δαιτυμόνα ὑπὸ τῶν ποσσῶν ἐν τοῖς χωρίοις τοῦτο γίνεται κατὰ τὴν παραμονὴν τοῦ νέου ἔτους.

Ἐν πολλοῖς χωρίοις κατὰ τὴν ἐσπέραν ταύτην τῆς παραμονῆς ριπτοῦναι ἢ οἶτον ἢ κόκους ἐξ ἀκραιῶν εἰς τὴν σποδὴν, ἀφαιρουμένης πρότερον τοῦ πυρὸς, καὶ ἴσιν ταῦτα ἐκράχθαι καὶ τινὰ χύσασιν ἐξω τῆς σποδῆς (θερμοποδῆς) προμηνοῦσι τὴν αἰσιν ἐξέσκειν τῆς ἐργασίας δι' ἣν εἶχον ριπθῆ πρὸς δοκιμὴν τῆς τύχης.

Ἐν τῷ χωρίῳ Κωστή ἐπὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Νικολάου μέχρι τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου κυρίως δὲ ἡ ταξίς τῶν ἀναστασεαρχικῶν οἴκων (περὶ ὧν ἴδε τὴν περὶ ἀναστασεακίων πραγματείαν τοῦ μακαρίτου Α Χουρμούζιζδου) μεταβαίνουσι εἰς τὸ ἄγισμα τοῦ χωρίου καὶ λαμβάνοντες ὑδωρ περιδρέχουσι ὁ εἰς τὸν ἄλλον καὶ εἶτα διαρκῶς καθ' ὅλας τὰς νύκτας ἐν χορδαῖς καὶ ὄργάνοις καὶ ἄγαν θερυδοῦς διακτεδάζουσι μετὰ τῶν ἐν μῆθῃ καὶ κοραιπῆλῃ χορευόντες ταραχωδῶς περιφέρουσι δὲ καὶ εἰκόνας μετ' ἐκιντῶν. Ἡ τοιαύτη αὐτῶν τελετὴ εἶνε υἱονεὶ ἡ μικρὰ ἑορτὴ, τῆς μεγαλειτέρας τούτων ἑορτῆς ἀγομένης κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου ὁπότε ἀλληθῶς βαλκτικῆ πλέον ἐν ὅλας ταῖς γαλιμαῖς τελεῖται ἑορτὴ εἰς μνήμην τοῦ Παπποῦδη.

Ἐνταῦθα τοῦ λόγου γενομένου δυνάμεθα ἴσως τολμηρῶς νὰ ἀντιφρονῶμεν πρὸς τὸν μακαρίτην καθηγητὴν ἡμῶν λέγοντα ὅτι Παπποῦδη ὀνομαζοσιν οὗτοι τὸν Ἅγιον Κωνσταντίνον, διότι καθ' ἡμᾶς ἡ ὀνομασία αὐτῆ ἴσως εἶνε παρορθερῆ καὶ καὶ λείψανον τοῦ ἐπιθέτου τοῦ Κρονῶνας Διός, ὁ ὁποῖος ἐλατρεύετο ἐν Θρακίᾳ ὡς Παππαῖοι. Εἰς ἐνέσχεσιν δὲ τῆς εἰσελάς ἡμῶν ταύτης ἐρχεται καὶ τοῦτο ὅτι κατῶθεν τοῦ χωρίου τούτου πρὸς τὴν ἄξινον ἐκτὴν τῆς Μαύρης Θάλασσης ὑψοῦται ὄρος ὀνομαζόμενον κοι-

ΑΚΑΔΗΜΙΑΝ

